

HETILAP

az ipar-világ, tudomány, művészet s szépirodalom köréből.

Tartalom: Előfizetési felhívás. — A repczetermesztésről. *K. M.* — A zenészetéről *Dózsa Dani.* — Kolozsvári és vidéki tudósítások. — Hírfüzer. — T á r c z a : Színház. — Hivatalos és magán-hirdetések.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

A folyó félév végének közeledtével t. cz. olvasóinkat a következő 2-dik fél évi előfizetésre korán kívánjuk figyelmeztetni, hogy a czimzetek kinyomásában s a lap szétküldésében akadályoztatva ne legyünk.

Előfizetési föltételek.

Félévre vidékre postán szétküldve	5 f. 40 kr.
„ helyt házhoz hordva	4 f. 48 —
Évnegyedre vidékre postán szétküldve	2 f. 50 —
„ helyt házhoz hordva	2 f. 24 —

Előfizetéseket a cs. k. postahivatalok mindenütt elfogadnak, helyt Tilsch János könyvkereskedése. Kolozsvártt június 10. 1853.

TILSCH JÁNOS,
kiadó.

A repcze-termesztésről.

I.

Az olaj egyik azon természetmennyek közül, mely mind világításra, mind egyéb műtani és gazdasági czélokra annyira nélkülözhetlenné vált, hogy annak gyártása egyik legfontosabb ága a műtani iparnak: Eredetileg az olajfa gyümölcseiből nyerték azt, de ebből a mostani fogyasztáshoz képest csak igen csekély mennyiséget állithatni elő, mi annyival érezhetőbb baj, minthogy az olajfának termesztése nem eszközölhető minden éghajlat alatt. Azonban van sok más növény, melynek gyümölcséből, illetőleg magvából olajat gyártani lehet, és gyártanak is, és mind ezek között kétség kívül a repcze a legelső helyet foglalja, mert az ebből húzott olaj, ha bár némely külön művészeti vagy gyógyszerési eljárásoknál a másféle növényekből húzott olajokat nem pótolhatja ki, azt mégis nevezetesen

a világításra nézve legtöbb mennyiségben használják fel.

A mondottakból világos, hogy a repcze-növény termesztése már csak azért is fontos a gazdára nézve, minthogy egy olyan gyártásnak nyújtja a durva anyagot, melynek eredménye neki magának is oly annyira szükséges. De még más gazdasági szempontból is a repcze-termesztés a gazdának fáradságát és reá fordított költségét többnyire gazdagabban fizeti, mint akár mely gabonának termesztése. Sok gazda ugyan elijesztve egy-egy sikertelen kísérlet által a repcze-termesztésnek ellensége, és annak czélyszerűségét tagadja; de az eredmények, melyek abból mindenütt még az északi tartományokban is oly fényesek, hogy Poroszthonból az északi tengeren általában évenként a belföldön használtan kívül mintegy 70—80 ezer köblöt szállítanak külföldre, ezen ellenvetésekét elegendően megczáfolják. Azon kívül eléggé ismeretes, mily

nagyra vitte a termesztés ezen ágát a szomszéd Magyarhon. Bátran lehet tehát állítani, hogy azon kevésbé kedvező eredmények, melyek némely helyt az első kísérleteket követték, csak onnan származnak, hogy illető gazdák részint tapasztalatlanok lévén a termesztés ezen ágában, részint pedig hanyagságból nem fordították reá a megkívánt figyelmet és gondosságot. Ezen tapasztalatlanság, s azon kívánság, hogy minél több gazdát bátorítsunk a repcze-termesztésre, volt okozója a jelen soroknak.

A repcze és olajmag nemei. Azon növények, melyek a mi tartományunkban az olaj-mag megnyerésére legczélszerűbbek a következők:

1. A repcze, melynek nálunk legjobb sikerrel termesztelhető neme a karó-répának azon két faja, melynek gyökere vékony és hústalan, és nevezetesen az őszi és tavaszi repcze, melyek közül az első jobb, olajdúsabb, és ennek következtében jobb az ára is, míg a második csak szükség esetében, ha tudniillik az őszi vetés elromlott, vagy a reá szánt föld éppen másra nem használható, szokott termesztetni.

2. A gomborka. Ez egyedül tavaszi vetemény, és mint olyan igen jó sikerrel pótolja a tavaszi repczét, nevezetesen a mi éghajlatunk alatt, mely termesztésre nagyon kedvező, mint az kísérletek által be van bizonyítva; egy nagy előnye nevezetesen abban áll, hogy még májusban sem késő annak vetése, mi gazdasági szempontból nagyon ajánlja, mert olyan időben esik, mikor egyéb mezei munka nem igényel anynyi időt.

A föld választása és elkészítése. A repcze egyáltalában illő gond ráfordításával minden földön megterem, mégis a mély fekvésű kedvezőbb mint a magas vagy sík föld; homokos vagy mocsáros földeken, vagy olyakon, melyben sok burjángyökér van, nem jól tenyész. Minden esetre megkívánja a jó földet, ha csak a gazda nincs oly állapotban, hogy földje termékenységét trágyázás által növelhesse.

A mag választása. A repczetermesztő gazda, a ki egy bizonyos olajmag termesztésére határozta magát, mindenképp felett igyekezzék az illető magot tisztán és minden idegen vegyítés nélkül megkapni, mert a különféle növények nem egy időben érven meg, az egyik már elhullasztja magvát, míg a másik még félig meg sem ért, úgy hogy tetemes kárt okoz, ha különböző repczefajok egy és ugyan azon földön vegyesen teremnek.

A vetés ideje. A mennyiben az időjá-

rás és a hely fekvésének viszonyai a vetés idejére be nem folynak. legjobb a repczét augusztus 20-tól szeptember 10-éig vetni, és ha a föld czélszerűen el volt készítve, szerencsésnek mondhatja magát azon gazda, kinek repcze-földje szeptember 20-kig esőt kapott, mert azután az őszi szárazságtól nem kell tartania. Igen fontos a vetésre nézve nagy figyelemmel arra ügyelni, hogy a munka folytában tudniillik a szántás és boronálás között a föld egészen ki ne száradjon.

A vetés modorai. Legközönségesebb módja a szabad kézzeli vetés. Némely gazdák a szántás után a vetést csak beboronálják, attól tartván, hogy a mag mélyebben a földben kiveszne; mások a vetést beszántják, hogy nevezetesen száraz időjárásakor bizonyosabban kikeljen, és a nap heve által el ne romoljon. Bizonyos tekintetben mindkét résznek igaza van, és valamint egyik részről bizonyosan hiba, tisztátlan és darabos földön a vetést beszántani, éppen úgy más részről ezen eljárás tiszta, könnyű és jól elkészített földben nem árthat; egyébaránt itt is bizonyos utasítást adni nem lehet. A vetésnél jó, sőt szükséges, hogy a borona a vetőt nyomba kövesse, hogy a föld azalatt ki ne száradjon. Ez eljárásnál a közönséges 1600 ölnyi hold földre 6—8 kupa mag megyen. Ezen módja a vetésnek legkevesebb munkával jár, és egyébaránt a hasonló körülmények közt éppen oly gazdag aratást ad, mint akár melyik más. Magyarhonban többnyire ezen módot követik.

Hogy a kikelt repczét befedés által a fagy ellen lehessen oltalmazni, soronként szokták azt vetni, minthogy az elfedés más vetéssel kivihetetlen. A soronkénti vetés rendszeren vető-géppel történik, azonban azok nélkül is kivihető következő módon: A közönséges ekék oly módal készíttetnek el, hogy nem csak keskenyebb mint egy lábnyi földet vágjanak ki, és ezt csak félig fordítsák meg, úgy hogy úgy nevezett álló borozdák támadjanak. Előleges boronálás nélkül a magot elvetik, minden 1600 ölnyi hold földre 5—7 kupát, még pedig hogy a föld ki ne száradjon, a vető közvetlenül követi az ekét, míg utána nyomban a borona jő, előbb a föld hosszában és azután keresztben is. Az elhintett mag többnyire vagy egyenesen a borozdába belécsúszik, vagy a borona által belésodortatik, úgy hogy a sorok jól kitűnnek. Az ily módon vetett repczét őszi minél később, de mégis fagy előtt be lehet fedni, mi úgy történik, hogy egy e célra külön készített ekével (Haufelzflug) a sorok között végig szántván, az ifju növényeket 3—4 kézfoknyi magasságra föld-

del betöltik. Ezen eljárásnál nem kell a soron kívül eső növényeket kimélni, mert jó ügyelet mellett a sorba esők annál jobban terjednek ki, nagyobb és több magot adván. Természetes, hogy ha a növények már magasra találtak volna felnőni, a befedésnek is magasabbra kell terjedni. Minden esetre ezen művelésmódnál ügyelni kell, hogy a marhák a föld egész hosszában és nevezetesen vége felé egyforma egyenes járásban maradjanak, és a borozdák egyforma szélességűek legyenek.

A repcze megérése és további kezelése. A repcze megérésének jelei következők: a szára megsárgul, a mag az ujjak között nem könnyen szét dörzsölhető, és azon oldalán, mely nap felé van fordítva, egy fekete pontot kap. Nem szabad az egész vetés megérését bevárni, mert az elért mag kihull, hanem darabonként úgy a hogy megérik, le kell aratni. Ha nem jő eső közbe a learatott repczét a második napon csomókba kötik és harmadik napon betakarítják, vagy a mezőn kis rakásokba öszszerakják. A repcze betakarítása félig száraz állapotban, és ha lehet harmatos hives időben történjék; azután keskeny rakásokban felrakják, tökéletes kiszáradásáig ott hagyják, és annak idejében kicsépelik. A forradás nem árt a repczének annyiban, hogy azért jól ki lehet csépelni vagy nyomtatni; a magtárakban azonban a magvakat gyakran forgatni és szellőztetni kell. Némely gazdák, kik a repczét nagyban termesztik, a learatott repczét a mezőn oly rakásokban rakatják össze, melyeket két ember egyesített favillával könnyű szerrel szekerre emelhet, és ezen rakásokat zöld repcze kötelekkel lekötik, hogy a szél fel ne forgassa. Innen a repczét távolabb nyomtató helyekre közönséges szekereken, ha pedig a nyomtató hely közvetlenül a szántóföldön van, alacsony, széles kerekű szekereken, — melyeknek kerekeit kerek-fatörzsből lehet fűrészelni — egyenesen a nyomtatásra szállítják. A szekereket ponyvával el kell látni, hogy a hulló mag ki ne peregjen. A nyomtató helyet jobb gyújtott szalmával leperzselt pázsiton, mint magán a szántóföldön öntözés és tapasztás által elkészíteni, minthogy az utóbbi esetben sok földrész vegyül a mag közé, melyeket sem rosta, sem szél által nem lehet eltávolítani, és melyek a sajtolásnál sok olajat felisznak. A magtárakban annál vékonyabban fel kell tölteni, mennél kevésbé száraz állapotban szállítattott oda, mert ha kikél vagy megpenészedik, ára nagyon csökken.

II.

A repcze és törökbúza művelésének és jövedelmezésének aránylagos egybehasonlítása.

A repcze-termesztés honunkban eddigelő általánosan véve nem igen ismeretes; egyes kísérletek azonban csakugyan tettek, melyek oly kedvező eredményre vezettek, — az egy 1847-ki évet kivéve, a mikor Magyarhonban is éppen egészen kiveszett, — hogy senki sincs a próbatévők közül, ki a repcze műveléssel az erdélyi nyomtasztó körülmények között fel kívánt volna hagyni, annyival inkább, mivel a repcze nem csak a szalmás gabonánál, hanem még a törökbúzánál is sokkal jövedelmesebben műveltetetik.

A termés bővségét tekintve, többszöri példa volt arra, hogy egy hold nyolczvan véka repczét termelt; ezt általános mértékül ugyan felvenni nem lehet, mivel ezen nagy termést az idő kedvezése mellett jól kipihent és trágyázott földnek köszönhetni; középszerű termésül azonban, nem csak trágyázott földekre, nem csak a gyepre, hanem ha jó erőben vannak és jól elvannak készítve, a fordulókra nézve is egy hold után 50—60 véka öszrepcze-termést bátran fel lehet venni. Ellenben egy hold, középszerű termésben 30 véka szemes málénál többet a mezőségen nem ad; megadja ugyan olykor a 40 sőt 50 szemes vékát is, de ezt csak a 80 véka repcze terméssel lehetne egybehasonlítani, hol a különbség még nagyobb; ha tehát a középszerű termést vesszük fel mindkét részről mértékül, egy holdnak Kolozsvárra beszállított repcze-termése a mostani megállított áron legkevesebbet 50 pengő forintot, ellenben ha a málének árát a kolozsvári piacon középszámításba véve 40 pengő krra is tesszük, még is egy hold málévetés 20 pengő forintnál többet nem ad, és így a kettő közt csak egy hold után a különbség 30 pengő forintot teszen.

A nyers málét mint tudatik tavasz előtt elcsépelni nem lehet, s így legalább tavaszig a gazda kénytelen azt saját kárán és veszélyeztetésén megtartani, mely idő alatt a tűznek, egernek által okozható kárnak és több más károsodásoknak igen ki van téve; ellenben a repczét augustus végén, sőt még előbb is már be lehet szállítani, és azt az olajgyárba a most urolag meghatározott áron, azaz 3 ft és 45 krért váltóban husz kupás vékáját az egészséges tiszta öszrepczének, száztól két véka beméréssel, kész pénz fizetés mellett rögtön legnagyobb köszönettel beveszik; következőleg a gazdán áll, hogy

magát a repczére nézve az eltartás költségeitől, veszélyeitől és boszuságaitól minél előbb meg-
óvja.

Ha bár a málénak cséplése igen szapora, mind a mellett a repczének elverése még hamarabb menyen, úgy hogy hasonló körülmények közt két annyi repczét lehet elcsépleni.

Ki Erdélyben gazdaságával közvetlen bajlódik, tudhatja, hogy a terményeknek nem csak mivélése és piacokra való beszállítása, hanem annak eladása is mily sok idővesztéssel, bajoskodással és költséggel van egybekötve. Lehet valakinek 3000 véka törökbúzája Kolozsvárt s még is attól még igen messze van, hogy azt eladja, és a pénz zsebében legyen. Közönségesen tudva van, hogy még a kolozsvári piacon is, mely Erdélynek jobb piacjai közé tartozik egyszerre sok gabonát, rendkívüli körülményeket kivéve, eladni nem lehet, következésképpen a gazda ha csakugyan rögtön kíván menekülni gabonájától, kénytelen azt a piaci árnál egy pár garassal olcsóbban adni; ha nem siet, úgy kibérlett raktárakba teszi le, és békén vár kedvezőbb körülményekre, mikor is gabonáját hetenként igyekszik eladogatni, minek unalmas bevégezése után, ha felszámítja mennyit fizetett a raktárakért, mennyi veszteségeknek és csalásoknak volt a részenkénti eladásokban kitéve, igen könnyen jöhet azon meggyőződésre, miszerint ezen filléres részenkénti eladásokban még több kára és hátramaradása volt, mintha az egész összeget egy pár garassal olcsóbban adta volna el.

A repcze-eladás ily unalmasságoknak és károknak kitéve nincs, minthogy mihelyt egy gazda repczéjét, legyen az bár mennyi, Kolozsvárra az olajgyárba beszállítja, azonnal el van az adva, meg van mentve a gazda minden további bajoskodástól és károsodástól, sőt még azon előnye is van, hogy a repczeárban fölvelt pénzen a további, még nagyobb részt hátramaradt mezei munka költségeit kiállhatja.

A nagyobb birtokosok naponként tapasztalják meunyre biztosabb azon nagyobb összegekben pontosult jövedelem, mely közvetlen menyen kezökben, annál mely forintoként gyűl egybe. E tekintetben is a repcze-termesztés sokkal kedvezőbb körülmények közt áll, mivel a birtokos repczéjét Kolozsvárra mentől nagyobb összegekben beszállítván, annak árát közvetlen keze közé kapja, míg ellenben gabonatermése hol egy, hol más piacon, hol otthon, hol egy, hol más embere által különböző időben és árban adatik el.

A kolozsvári olajgyár következő árban veszi be a repczefajokat kész pénz fizetés mellett,

két percent beméréssel, a törvényes busz kupás vékával mérve:

Tiszta egészséges őszepecze vékáját 3 frt 45 krért váltóban.

Tiszta egészséges tavaszrepcze vékáját 2 frt 30 krért váltóban.

Tiszta egészséges gomborka vékáját 2 frt 30 krért váltóban.

K. M.

A zenészetről.

Ki ne ismerné a dallamot, ez ígétlen, de mégis a legbensőbb érzelmeket kifejező költészetet? kinek lelke nem volt illetve a csalogány méla dalától, avagy kit nem bájoltak volna kedves alakoknak feledhetlen zengeményei?

A dallam nyelve az egyetlen nyelv, melyen egész világ érti egymást. És azon általános költészet, melyben nem csak az emberiség, de az egész természet minden élő s kétségen kívül érzeményes teremtménye egyet ért.

Avagy nem figyeltetek-e valaha arra, hogy a mi egy Donnizetti, Mayerbeer, Verdi, vagy más művész lelkében fogantatott, ez érzelemkeltő dallamok közül gyakran kalitkájában a rigó is énekel.

Élőtanuja, hogy az állat is figyel egymás s az emberek dallamára, hogy bájolva van általa. Így beszél s érez össze a dallam ígétlen nyelven a mindenség.

Nem kevesebb a dallom a nagy világban, mint az irodalom a nemzetben. Az egyetemes, ez részletes gondolat- és érzelemcsere. Innen hitte a régiek költésze, hogy a madár-dalnok, mely Orpheus sírján fészkel, sokkal bájlóbban dalol.

A ki bir az érzelem láthatlan, de érezhető organismusával, hogy érthesse, érezhesse, felfoghassa a körülte élő érző és bájolgo természetet, az soha sem boldogtalan. Ő saját mély érzelmében istennak oly adományát bírja, melynek vigasza mindig önmagában van, kedveseit ismeri fel a mosolygó virágszálakban, barátjait, érzelemtársait a zengő madárkákban, kik szerelmeket, örömeiket, bánatukat kipanaszolják neki.

Azt fájlalhatjuk, miért hogy a dal csak át-futó érzelmek kifejezése. A legromlottabb ember is azon perczen, midőn dalaival egy nagyon elragadó gondolatot kifejezni képes, bizonynyal el van ragadtatva azon nemes érzelem által, melyet kifejezett; s ha ő folytonosan így dalolna, mindig nemes lenne. De sajnos, hogy az ajk, mely hajlik a lágy hymnus után, ki tudja dörgegni a teremtetét is; s a szem, mely lán-

gol a dalérzelem árja közt, képes a csáb-pilantásokra is.

De a dal mint a szerelem, ha bár létezése csak a jelené, csak a perczeké, legalább azon perczekben egy ártatlan, egy magasztos és nemes légkörben szárnyaltatja a lelket; s a mely léleknek vannak ily nemes elragadtatásai, az sok részben felül van emelkedve a közönségeseken, az legalább jár néha az érzelem oly régiójában, hol a dalismeretlen soha sem járt.

S alig csalódom azon hiedelemben, hogy ki a dalt érti, érzi, sőt kifejezni is tudja, az képebb minden nemes s magasztos érzelemre, mint az olyan, kinincs ihletve a dal költészetétől.

Ki ez állításomat következetesnek ismeri, ne mellözze el minden áldozattal kimivelni magában e szép tulajdont. Ha nem birunk az énekre műszerrel, ott vannak a hangszerek, melyek épen úgy kifejezik gondolatainkat. Ők elsírják a bánatot, a panaszt, mit lelkünk érez s kifejezni ohajt.

És a dallam oly feledhetlen benyomást hagy lelkünkben! Eszményíti az lelkünk előtt azon alakot, a ki legelőbb elbájolt általa, s szívünkbe mintegy beoltja emlékezetét.

Emlékezz csak a hölgyre, ifju barátom, ki zongorája előtt ülve, fiatal szépségében téged egy egész lényével öszhangzani látszó dallam által meglepett; idők mulva ő meghazudta érzelmeit, hűtelen lett hozzád, s te férfiasan kiszaggattad szivedből képét s emlékezetét, sötétté, megvetetté vált az alak előtted, mely egykor bájola: de olykor csöndes mélaperczedben egy lágy dallam emléke szalad el lelkeden, s mint ha éles gyilkot metszenének szivedbe. E hangokat boldog álmaid közt hallod a hűtelentől; őt elfeledted, megutáltad, emléke nem fáj; de a dal, melyet tőle hallottál, vérzi lelkedet, azt nem feledheted. Egész akkori alakja elődbe lebben e hangokra annak, a ki akkor oly méltó volt szerelmedre, villámszárnyakon áfutnak lelkeden akkori álmaid, érzelmeid, boldogságod, s úgy fáj lelked csalódásodért. Ilyen a dal.

És ha te szintén így bájoltad el érzeményes kedvesedet, majd midőn sírod hantja fed, a természet mindent kitörő hatalma által el löszesz végre feledve, lelkén új érzelmek nyílnak a te szerelmed elhervadt virágai után; de lesznek perczei, midőn dalaid eszébe jutnak, s akkor a te alakod föltámad lelke előtt halot-taiból. Ilyen a dal.

Ez nem csak az élettel és élőkkel, de a holtakkal is összelánczolja lelkünket az emlékezet titkos lánczai által.

Miveljétek a dal költészetét. Gyűljetek öszsze barátságos hajlékokba, énekeljétek s játszodjatok. Az élet magára oly rideg, oly örömtelen, édesítsétek azt a költészetel, mely egyedül öntheti el lényünkön a szellemi boldogság zamatját.

Töltsétek el dallal házainkat és templomainkat, mert a dal által nemesbül a lélek, gyöngédebbé válik az érzelem, s a szeretet száműzött angyalai visszabájoltatnak még egyszer e rideg világba.

És midőn így a dal szellemi befolyását felmutatám, talán nem leszek hosszadalmas, ha futólag észlelem, hogyan áll nálunk a zene-költészet, s hogyan kellene azt terjesztenünk s emelnünk.

Azon körök, melyekkel életviszonyaim eddigelé összehoztak azon kedves meggyőződést adták nekem, hogy a mi nyomunk a zenészetre mind komolyabb figyelmet fordít.

Ritka tehetős nemes ház az, hol zongorát ne láttam volna, mágnásház pedig talán egyetlen egy sincs, mely gyermekeiben a zenészeti tulajdon kifejtését mellőzné.

És a mi legdicserendőbb legujabb években, a zene minden körben kitünőleg nemzeti irányt vett.

Szép nemzeti dallamaink, melyeknek honosítása körül Pest művészei annyi érdemeket szereztek, felőlőleg édesítik öszsze lelkét, az ekkorig kásztok szerint oly károsan szétszakadott nemzetnek.

Mióta ki lön mutatva s megismertette a magyar melodiákban lappangott magas költészet, azóta a salönhölgy ha kikocsizik olykor a virágos szabadba, meg tudja már érteni a hérczei közt zengedező pásztorlány szerelmét, fájalmát, s megtanulja, hogy a legnemesb érzelmek által isten minden lelkes teremtménye egyenlő.

Ugyanazon zengemények gyújtják lelkeinket érzelemre, ugyanazon tánczenék ragadnak jó kedvre. Oda vitt a zene, hogy azon dalt, mely a termék hölgyének ajkán megszakadott, alant a gunyhó leánya kiegészíti, s ha a termékben megzendülnek tánczenéink, mig mi fenn tánczolunk, alant cselédeink követnek.

Igy kezdi a nemzet egymást mind inkább érteni, s minthogy a dalban az érzelem hangjai által beszél öszsze, úgy kezdi egymást mind inkább szeretni is.

Az utóbbi években nem csak honunkban, de egész Európában a zenészeti általánossá vált; sőt királyi hercegek ragadnak tőllat, hogy dalt irjanak, s zeneszerzeményeikkel is kitüntessék, hogy ők az érzelmvilágában is méltók kíván-

nak lenni azon fénypólczra, melyet a világi kász-
tok közt a sors nekik juttatott.

Mindezek élénk tanujelei a kor érzelmes-
bülésének.

De meg kell jegyeznem, hogy nálunk a zongora miveltetik inkább, mint az emberi hang, s más, az emberi hangot megközelítőbb hangszer-
rek; pedig a zongora inkább csak kar-muzsika s úgy ér legtöbbet, mint valamely dálnak vagy fuvolának, violinnak sat. kísérete.

A zongora nem képes a szív leglágyabb érzelmeit kifejezni, az a játszóknak inkább studiumát mint érzését tükrözi vissza, s legmagasb érdeme abban áll, hogy a hangok össze-
zengése által a zeneszerzők új gondolatait, melyek több nemű hangszer-
ek össze-
zengését szükséglik, a zongora egyedül kifejezni képes; de valljuk meg, hogy e gondolatnak lelkét, az érzelmet, még a virtuozok kezén sem adja vissza oly tőkélylyel mint az emberi hang, vagy a fuvó és húros hangszer-
ek.

S részemről igen ajánlanám, hogy a szülék igyekezzenek a zongoraleczkék mellett gyerme-
keik énekképességét is inkább kifejtetni, sőt kik népesb családnak örülnek, taníttassák gyerme-
keiket többnemű hangszer-
ekre, s főként fiaikat az oly kellemes fuvolára vagy violinra. Majd ha a lány zongorájával fivére fuvola hangját kíséri, zengeményök igen kedvesen díjazandja atyai gondjaitokat.

És midőn már a zeneismeretet birjuk, ne kövessük a hattyt, mely legszebb dalát uratlan magányban sirja el. Osszszuk meg a zene élvét másokkal, s osztozzunk a mások által szer-
zett élve-
kben.

Adjunk társas köreinkben zenés-
zeti estvé-
lyeket, ne várjunk külföldről művészeket; a meny-
nyit mink tudunk, az is elég, hogy bájoljan.

Állítsunk zene-
conservatoriumokat, nem csak főbb hanem apróbb városainkban is, s gyűljünk össze s élvezzük e legvégső gyönyörök egyi-
két, melyeket még teremthetünk magunknak.

Dózsa Daniel.

Kolozsvár.

Schwarzenberg herczeg ö magas-
sága Erdély katonai és polgári kormányzója f. hó 11-én d. utáni hat órakor Szebenből városunkba érkezett. Minden rangu és rendü tisztelkedések lefolyta után, ideje nagy részét országos gond-
jai igénylék, mi végre kellő személyzet kíséré. A hivatalokat, dohánygyárt megjelenésével meg-
tisztelék. 13-án estve színházban volt, mondhatnók

incognito, mert nem a nagy páholyban foglalt helyt. Hunyadi László második felvonásának első része vala, mit jelenlétével diszesített.

** Antal napi vásárunk oly silány volt minőre nem egyhamar emlékezünk. Idegenek meglehetősen felgyültek, de a város és vidék sehogy sem akart róla tudni. Nem gyült annyi nép fel, mint jó héti vásárra. S következménye lett, hogy az árusok, főleg a férfi öltözék áruló pestiek átsibukkozhaták a napot, a nélkül, hogy igen sok háborgatásoknak lettek volna kitéve, mit tán az is okozott, hogy piacunk egy része mind ruha-sátorból állt. Látványunk csak egy volt, egy fejen-tánczó, vagy minek is nevez-
zük a dologkerülési művészet ez ágát, nem tud-
juk. Szóval semmi élénkség. Mint vert had osz-
lottak el, mit némileg az esőzésnek is lehet tu-
lajdonítani. Mert Medardus csakugyan megbos-
szulja magát. Medárd napján eső nem lévén szá-
razságtól féltünk, s azóta bizony nem panasz-
kodhatunk szárazság ellen.

A marhavásárt kedvezőbbnek mondhatni. A magas árak daczára is mintegy 1500 különféle állat adatott el.

**Megjelent Matusik kegy. r. tanár Egye-
temes Földrajza algymnasiumi kézikönyvül. A mű elrendezése, előadása s a kiadási csin feljogosít hinnünk, hogy kézi-könyv gyanánt el fog fogadtatni. A mellékelt földgömb-abrosz igen esinosan van dolgozva.

* Mult hétfőn ünnepélyes harangzúgás közt gyászmenet vonult utcáinkon végig. Városunk fiatalsága tevé utolsó tiszteletét barátai egyiké-
nek, a csak 23 éves Márton Józsefnek. Az elhunyt szép reményekkel biztató orvosnö-
vendék, s derék, becsületes ifju volt, kinek hal-
lalat méltán fájlalhatni. Béke poraira!

S. Szentgyörgy, jun. 8-kán. Ma ment végbe ünnepélyes fölszentelése a városunkban épített kórodának, mely részint Háromszék ön-
kénytes adakozásából, részint rovatál utján állt elő. Legtöbb érdemet szerzett azonban körülte Kovács István cs. k. kapitány, jelenleg kerületi biztos ur.

Az épület a legszebb olasz és goth stylben készült, három u. m. földalatti, földszinti és első emeleti osztályzattal, s az egész oly szép helyt fekszik, oly csinnal, tisztasággal van rendezve, hogy a beteget csak a pusztá itt tartózkodás ké-
pes meggyógyítani. Egy része tébolydának van fen-
hagyva. Jelenlegi orvosai dr. Buchwald ke-
rületi orvos és kerületi sebész Bertalan ur.

A fölszentelést kath. püspök. Hajnald Lajos ö mlgá vitte végbe, ki régóta időz a székel-

földön, s kit ma reggel 8 órakor fényes küldöttség kísért a templomba, onnan a fényesen feldiszitett kórodába, melynek udvarán püspök ur igen lelkes beszédet intézett a roppant számu népséghez. Ezután következett a fölszentelés, melynek végeztével nagy mise szolgáltatott; s végül ő mlga a bérmlás-szentséget osztá számosoknak. Bérmlás után a menet visszatért a templomba.

Az egész innepélynek a legszebb idő kedvezett, s vidám ebéd zárta be azt.

A püspök ur ő mlga innen útját Brassó felé Fogarasnak veszi, s ez utolsó helyen hasonlólag bérmlálni fog.

D.

H I R F Ü Z É R.

— A semmeringi vaspálya összes költségei — mint egy lap írja — 17 millió forintra rugnak. A pálya nem soká át fog a közlekedésnek adatni, a mikor Pestről egész Laibachig folytonosan vasúton lehet utazni.

— Belgium szándékozik a német-ausztriai vámszövetséghez csatlakozni. Remélni lehet, hogy az erre vonatkozó tárgyalások nem sokára megkezdetnek.

— Jassyból írják, hogy a gabonakereskedés Moldova és Oláhországban a legujabb időben roppant kiterjedést nyert.

— Bécsben egy új egyetemi épület készítéséről mind bizonyosabban beszélnek.

— Bécs kövezete épen tartására a község 1832 óta több mint 3 millió forintot adott ki.

— Az Angol tengerpart s Németalföld is tenger alatti telegráffal fog összeköttetni. A sodronyzat e hó elején sülyesztetett a tengerbe.

— A pesti vásár még azon csekély várakozásnak sem felelt meg, melyet felöle eleinte tápláltak; legjobb kelettel birt a gyapju, legtöbbet panaszolhatnak a kézművesek.

— A jégverés ellen kölcsönösen biztosító társulat junius 3-kaig biztosított 860 résznek 1,068,410 frt értéket.

— Lajos Fülöp, volt francia király, képtára Londonban 38,000 font sterlingért árvereztetett el.

— A jelenleg uralkodó chinai császár 22 éves és 3 év óta uralkodik.

— „A nagy szebeni királybiró” czim alatt egy Erdélyt közelebről érdeklő regény fog megjelenni „Eszter” szerzőjétől. Ennek is örülünk, de előbb szeretnők legalább Esztert látni.

— A bécs-győri vaspálya valószínűleg nem sokára életbe fog léptetni.

— A fogyasztási adójegyzékek szerint a Bécsbe bevitt élelmi szerek értéke 55 millió forintot tesz évenként.

— A Lloydgőzhajózási társulatnak 58 gögöse van 9300 lóerővel, melyek a mult évben 124 útat tettek s 580,880 mföldnyi tért jártak be. — Vittek 239,565 személyt s 452,217 mázsa terüt. A bevétel volt 2,737,452 frt, a kiadás 2,302,542 frt. E szerint a részvényesek közt maradt osztandó 345.000 frt.

— A bécsi tébolydában jelenleg 617 elemkörös van.

T Á R C Z A.

Nemzeti színház

Jun. 11. Fekete orvos. Francia dráma 6 felvonásban. Mondhatni e nap láttuk Rónaynét mint drámai színésznőt, a leány szerepében. A fiatal színésznő felfogása sok méltánylatot igényel; csak igen ohajtandó lenne, hogy kedves csengő hangjának gyakorlat által terjedelmet szerezne; így drámai hatást bajos lesz előidéznie.

Jun. 12. Tamás Bátya kunyhója, másodsor. A színház zsúfolva volt, mit túlnépessé a vásári közönség tett. Figyelem kíséré az egész darabot, mit a sebesebb, összevágóbb játék is segített. Hanem arra, hogy e darab kellőleg adassék, más szereposztás kell. Tóth S. igen kedves Filemon, de a magas Lendvait jobb szeretjük ha Sz. Kálmán porozgatja. Egyébaránt Lendvai e szerepben kitünően helyén van. Folinusné, mint Eliza hosszadalmas modorának igen nagy tért ad. Eliza egy nő, kit az anyai és női szenvedély korbácsol: ily jellem, ily helyzet nem enged olyan jele-

neteket, mint pl. az, hol gyermeke eladatása után azt megmenteni jő, s a helyett, hogy mint villám határozná és repülne, lassu szenvedést személyesít, mit legfőlebb egy koporsó felett lehetne.

Jun. 12. Hunyadi László. Szép közönség előtt. A mily gyöngye volt az ezelőtti, oly sikerült vala ez előadás. Mint annyi fülemile énekeltek. Szerdahelyi Nelli a La Grange-féle ariát, mit herczeg kormányzónk előtt volt szerencsés énekelhetni, művészileg vitte ki. Folinus Lászlót soha se énekelte ennyi melancholiával, ennyi költőiséggel. Folinusné pedig igen kedves kis Mátyás vala. Hogy zenekarunk, mi az idevaló katonai banda, igen jó, azt többször említettük. A karénekeseknek most még az is sikerült, mi szinte lehellenséggel határos, a veszekedő kardal. Csak a nőkar, a nőkar. ...

Tegnap és ma a Prophéta készületei miatt színházunk zárva. E rég várt opera holnap kerül színre.

X. Y.

A kolozsvári keresk. s iparkamara befolyása mellett szerkeszti Berde Áron, tanár.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

(148)

HIRDETMÉNY.

Az országos Károlyina-kórház betegek élelmezésére, a fejjérmük és ágyruhákat tisztántartására, 1853 november 1-től 1854 october 1-ig, továbbá 80 bécsi öl kemény tüzi-fa szállítására, 4 mázsa fagygyu-gyertyára és 4 mázsa lámpaolajra, 16 darab surló-kefére és 16 darab ser-te-seprüre f. év augusztus 16-kra, s nem sikerülés esetében a következő napokra a délelőtti hivatalos órákban árcsökkentés fog tartatni.

Az étrendszer szerinti ételek és adagokért, továbbá a mosás, valamint a más említett szükségletekért a felkiáltási ár, a jelen évre jóvá hagyott ár leend.

A kik az árcsökkentésben részt akarnak venni, 10°/_o bánatpénzzel ellátva, jelenjenek meg az irt napon a Károlyina-kórház irodájában, hol az árlejtés részletes föltételeiről értesítettetni fognak.

A bánatpénz letételétől csak azok mentethetnek föl, a kik az árlejtési

(1-3)

bizottmánynál felsőbbbségi bizonyítványokkal bemutatják hitelességüket s vállalkozási képességeket.

A cs. k. katonai vidéki Parancsnokságtól. Kolozsvártt jun. 5-n 1853.

(149)

HIRDETMÉNY.

A kolozsvári cs. k. ideigl. törvényesek fa-szükséglete beszerzése végett az 185³/₄ katonai évre 275¹/₂ bécsi öl 30'' kemény fára f. évi augusztus hóra ezennel árlejtés hirdetik.

Az árlejtésben részt venni kívánók 10°/_o bánatpénzzel ellátva jelenjenek meg az említett hivatalban a délelőtti hivatalos órákban, hol az árlejtési föltételeket megtekinthetik.

A cs. k. vidéki parancsnokságtól. Kolozsvártt junius 5-én 1853.

(150)

Hirdetmény.

A cs. kir. m. pénzügyministerium f. évi martius 22-ről ¹⁸⁵³/₂₄₈ sz. alatti rendeletében bécsi szab. nagy

kereskedőt, Perissutti G. M.-t a magára vállalt T. B. Tilekiféle fesvény-sorsjáték kezeléseért járandó biztosíték letétele alól fölmenté, s egyszerűs mind a Perissutti által az említett sorsjátékért felajánlt járulékalálányra nézt ez egyetlen esetben, minden kihatás nélkül a jövőre, megengedte, hogy Perissutti e sorsjegyekről és hirdetésekéről a bélyeget elhagyhassa, oly föltétellel, hogy a bécsi sorsjáték-igazgatóság pénztárába a sorsjegyekérti bélyegilleték fejében 4000, a hirdetésekért 1000 ftot fizessen azonnal, továbbá, hogy a húzás megtörténése után az eladott sorsjegyek felől kimutatást terjeszzen elő, s a fennebbi 4000 frt általányt azon összegig kiegészítse, mely az eladott sorsjegyekért mint illeték fizetendő.

Kivonat az erd. cs. k. orsz. pénzügyigazgatóságnak 1853 april 7-én 8506 sz. alatt kelt rendeletéből.

MAGÁN-HIRDETÉSEK.

(146)

Epen most jelent meg nálam

(s kapható rövid időn minden könyvvarusnál)

AZ EGYETEMES FÖLDRAJZ

ALAPVONALAI.

MŰ- ÉS TUDOMÁNYOS KÖZÉPTANODÁK SZÁMÁRA.

Az új tanrendszer értelmében

szerkeszté

MATUSIK NEP. JÁNOS,

kegyes tanítórendi áldor s a kolozsvári rom. kath. teljes középtanoda négy osztályában ny. r. szaktanár.

Egy színezett földtekerajzzal

Ára kemény kötésben . . . . . 30 kr. p. p.

Kolozsvártt junius 15. 1853.

Tilsch János,
könyvvarus és kiadó.

Előfizetési ár:

Évnegyedre vidéken 2 ft. 50 kr. helyt 2 ft. 24 kr.
Félévre vidéken 5 ft. 40 kr. helyt 4 ft. 48 kr.

A Hetilap megjelen Kolozsvártt hetenkén.
kétszer, szerdán és szombaton egy-egy iven
A hirdetések ára soronként 3 pkr.

Nyomatott a rom. kath. lyc. könyvnyomó int. bettűivel. Kiadó TILSCH JÁNOS, könyvvarus.

(1-3)

(147)

(1-3)

Epen most jelent meg Barráné és Steinál bizományban s általuk minden könyvvarusnál kapható

Benkő Károly, CSIK, GYERGYÓ és KÁSZON

multja jelene általános és részletes osztályokban 3 földábrával és egy másolati táblával. Borítékba füzve 3 f. pp.

(145)

Nagy-enyedi alk. Diodon a Czikó Antonia és Ferenczi Józsefné közösen birató jószáguk — mely áll: egy nagy kiterjedésű belső telekből, mintegy 50 köböl váltólagosan használható szántó, és 12 szekér szénát, sarjut termő kaszálóból — örök áron, vagy zálogjára eladó. Értekezhetni iránta bérmentes levéllel M. Vásárhelyen 1008 szám alatt, az irt tulajdonosnőkkel.